

Gospodar in gospodinja

LETO 1938

18. AVGUSTA

ŠTEV. 33

Kdor bo zasajal sadno drevje

Največjo napako naredi sadjar, ki hoče na jesen ali prihodnjo spomlad saditi sadno drevje, pa začne misliti na to šele takrat, ko se bliža čas saditve, torej oktobra-novembra ali februarja-marca. Takrat je prepozno, da bi mogel tehtno preudariti kakšno drevje, katerega plemena, katere sorte bi bile najbolj primerne; prepozno, da bi pravilno pripravil zemljo (skopal jame); še celo prepozno pa, da bi šele sedaj naročal drevje iz oddaljene drevesnice, ali pa čakal na to, da bi ga kupil na sejmu. Iz nasada, ki nastane na tak način, ne more biti nikdar nič prida. To je glavni vzrok, da imamo po večini naših starejših sadovnjakov tako mešanico raznih plemen in sort. Koliko je še sadjarjev, ki sadijo, kar jim pride slučajno v roke! Taki slučajni nasadi dajejo potem tudi zelo slučajne in skromne dohodke.

Da se izognemo takih napak in začnemo tudi sadno drevje gojiti po določenem načrtu in tehtnem preudarku, je treba že sedaj poleti ali vsaj pred zimo preudariti: kje mislimo saditi, katera sadna plemena bi na tistem prostoru najbolje uspevala, katere sorte kaže saditi z ozirom na lego in zemljo, pa tudi z ozirom na uporabo (ali za dom ali za kupčijo), koliko dreves bo treba in kje jih bomo dobili. Vse to so vprašanja, ki jih mora pameten gospodar rešiti, preden je konec poletja, kajti le tako more vsaj z neko verjetnostjo pričakovati od svojega novega nasada povoljen uspeh.

Sadno drevo je namreč dolgo živeča rastlina in je torej še posebno potrebno, da z vso pazljivostjo izbiramo plemena in pravo sorto iz neštetihih dobrih in slabih sort. Napake, ki se naredijo pri saditvi, se težko ali pa sploh ne morejo odpraviti.

Kako torej, da bo prav? Takole:

1. Čimprej sedaj pregledajte, premerite in preiščite zemljišče, ki ga nameravate zasaditi! Opazujte njegovo lego, zemljo, njeno globino in vlažnost, rodovitnost in druge lastnosti, ki so važne za dobro uspe-

vanje sadnega drevja. Če le kako mogoče, nanesite obliko zemljišča v merilu (n. pr. 1 : 1000 ali 1 : 10.000) na papir.

2. Določite, katero sadno plemeno bi utegnili na dotičnem zemljišču najbolje uspevati! Zato si oglejte sadno drevje, ki raste v bližini in v prilično enakih razmerah! Če se gre za večji nasad, se posvetujte na mestu samem (ne samo pismeno!) s kakim izkušenim praktičnim sadjarjem ali strokovnjakom! Za ugoden uspeh je to zelo važno in vredno tehtnega preudarka in upoštevanja. Za to delo je sedaj najprimernejši čas, ne pa šele pozno jeseni ali celo pozimi, ko je zemlja pod snegom.

3. Za količjak večji nasad je potreben načrt, kjer določimo smer vrst, razdalje vrst med seboj, razdaljo posameznih dreves v vrstah. Iz tega dobimo naposled natančno število vseh dreves.

4. Določitev sort. To vprašanje je najvažnejše in odločilnega pomena za uspeh nasada, zato pa tudi najtežje. Za povoljno rešitev tega perečega vprašanja pokličimo na pomoč lastne izkušnje, izkušnje najbližnjih sosedov, sadni izbor, ki ga je izdalo Sadjarsko in vrtnarsko društvo, in če le mogoče, še poklicnega strokovnjaka! Pri določanju sort je treba predvsem ozirati se na lego zemljišča, kakovost zemlje in namen nasada itd. V vsakem primeru pa velja pravilo, da se odločimo za sorte, ki imajo vobče dobro, zdravo rast, ki so prikladne za dotično podnebje, ki niso preveč občutljive za bolezni in živalske zajedalce, ki so preizkušene tudi glede rodovitnosti in ki so dobre kupčijske sorte, ali pa primerne za kako domačo uporabo (sušenje, sadno vino, sladok itd.).

5. Kje dobiti izbrane sorte? V dobri priznani drevesnici, ki prevzame tudi jamstvo za pristnost naročenih sort in za zdravo drevje. Kdor hoče dobiti prvovrstno robo in o pravem času, naj naroči drevje za jesensko saditev najkasneje septembra meseca, za spomladno saditev

pa takoj na zimo ali vsaj takoj po novem letu. Vprašanje, katera saditev je boljša, jesenska ali spomladna, bomo pojasnili prihodnjic. Za sedaj naj velja pravilo, da čimprej in s čim večjo vneto pripravimo vse za saditev, tem boljši bo uspeh.

6. Naj se že odločimo za jesensko ali spomlad. saditev, **zemljo je treba pripraviti še pred jesenjo**. K tej pripravi spada kopanje jam in dovoz kompostnice ali predelanega (godnega) gnoja. Že šestokrat je bilo povedano, da je treba mlademu drevesu pripraviti **rahlo** in dobro zemljo, da se more hitro in do dobra vkoreniniti na novem mestu in v

novih razmerah. Najboljša priprava bi bila, ko bi vse zemljišče do 50—60 cm globoko rigolali ali vsaj 40—50 cm globoko preorali. Ker pa to v naših razmerah ni mogoče, pripravimo vsakemu drevesu posebej ugodno stališče na ta način, da mu zemljo zrahljamo vsaj pol-drugi meter na široko in do pol metra na globoko. V to svrhu skopamo jame v omenjenih izmerah (150×50 cm), ki jih pustimo odprte do jeseni, oziroma do pomladi, ako bomo sadili šele na pomlad. Zemljo iz vsake jame devamo na dva kupa: rodovitno vrtnico zase, spodnjo mrtvico pa zase. S tem bi bile glavne priprave za nasad končane H.

Trotja vojska

Vsak čebelar, tudi začetnik, je moral te dni opazovati pri čebelah zanimivo stvar: po bradah in skončnicah panjev je bilo cele kupe trotov, ki so stisnjeni drug ob drugem mirno ždeli in pričakovali — smrti od lakote. Kaj se je zgodilo? Čebelarji govorimo o trotji »vojski« — nastane pa za manj teoretično poučenega čebelarja zanimivo vprašanje: kaj je pa vzrok pojavi, ki smo ga pred kratkim opazovali in ki mu v čebelarski govorici pravimo trotja vojska?

Tudi čebelar od včeraj mora vedeti (mi smo na tem mestu tudi že govorili o teh rečeh), da sestavljajo čebelje družino trije zastopniki — čebela-delavka, matica in trot. Za matico je znano, da mora zalegati jajčka za vedno novo zalego, čebele opravljajo vse delo, posebno pa še skrbijo za donos medu; kaj pa troti?

Znano je, da trotov ni vedno v čebeljih družinah. Ni jih jeseni, ne čez zimo in ne zgolaj spomladi. Šele ko se na spomlad družina primerno razvije in se ji vzbudi rojilni gon, začne matica postopoma zalegati tudi trotovske celice. In čez 24 dni (trot potrebuje za svoj razvoj največ časa: je pač moški pri hiši!) začno lezti iz velikih trotjih lončkov zajetni troti, ki jih čebele z veseljem sprejmejo in zvesto zanje skrbijo. Čim več trotov je v panju, tem bolj raste razpoloženje za roj. Kajti trotje pomenijo ravno, da je družina z vsem preskrbljena, zlasti da je preskrbljeno za oplemenitev mladih matic. In res! Dokler mlade matice niso sprazšene, so troti pri družini z mlado matico v velikih časteh! Čebelam še na misel ne

pride, da bi jih odganjale. Pa tudi v družinah, ki so misel na roj opustile, so čebelam troti v času dobe paše in spomladanskega ter poletnega razvoja ljubi in dragi. Čim več imajo čebele dela in čim pridnejše so, tem rajše imajo trote. Zato bi ne ravnal pametno čebelar, ki bi v času dobre paše in največjega razvoja čebel lovil trote in jih moril. Če bi se mu posrečilo, da bi v panju trote po večini iztrebil, bi s tem napravil več škode ko koristi. In vendar še dobimo take čebelarje, ki vneto opravljajo posel »trotomorcev«, češ da bodo s tem prihranili na medu, ki ga sicer troti pojedjo. Toda to ne pomislijo, da z nenaravnim odstranjevanjem zmanjšujejo čebelam nagon za delo. Res je, da ni treba in da ni pametno, če si pustil preveč trotovskega satja in imaš trotov kar skoraj na polovico s čebelami. Ta pojav kaže na nespretnega čebelarja, ki v modernih panjih trotovino lahko omejuje na majhno količino — a čisto omejiti jo ne sme.

Sem ter tja se sliši mišljenje, da je za oplemenitev matice zadosti en sam trot — vsi drugi so odveč. Vendar to z ozirom na razvoj povedano ne drži. Troti v gotovem času nujno spadajo v družino — pa naj ji kaj koristijo ali nič. Nekateri pravijo, da so koristni zato, ker s svojo toploto grejejo zalego. Tudi nekaj! Čeprav ne veliko.

Saj je po naravi vse prav urejeno. O tej resnici nam govori trotja vojska. Ko je mlada matica sprazšena, in se prične paša več ali manj krčiti, je trotovske slave konec. In ta konec je krut in neusmi-

ljen. aRvna se po znanem reku: Kdor ne dela, naj tudi ne je! Dokler so troti ob polnih lončkih medu, jim je lahko, čeprav jih čebele nehajo pitati, kakor so delale poprej. Toda huda se prične, ko jim njihove manjše sestrice začno braniti dostop do polnih medenih celic. Začne se stradež, da je joj! Prej zajetni in debelušni ter močni bratci začno pešati in lahko postane delo izganjanja iz panja. Troti so že sestradani in brez pravega odpora se udado neukrotljivi volji čebel, ki jih drugega za drugim pograbijo za »kravafelce« in iztirajo iz panja. Ker jim

povratek straža ob žrelu energično zabrani, jim ne preostane drugega, kot udati se v svojo usodo in mirno čakati na pogin. To je trotja »vojska«.

Čebelarji smo usmiljeni ljudje, zato tudi trotom trpljenja ne privoščimo, čeprav jih nimamo preveč radi; zato jih ometemo v lonec vrele vode in jih rešimo počasnega poginjanja. Trotja »vojska« je pa vsem ljudem zgovorna priča, da po Stvarniku urejena narava neusmiljeno izloča vse, kar bi hotelo brez koristi za splošnost brez dela živeti na račun bližnjega. Velik nauk majhnih živalic!

Nevihta

Nekje na Slovenskem živi mož, Gromovnik mu pravijo, stanuje pa v prijazni vasi Rohneči dol. Mož se hitro zjezi in takrat gromi in treska okoli hiše, da je nevarnost za hišo, da se vname od bliskov; sicer je pa mož čisto dober gospodar!

Ker poznam hišo že mnogo let in mi je gospodinja že večkrat zatrjevala, da bi na vso moč rada upeljala urejeno kokošjerejo, se podam oni dan, da obiščem znanca in pomagam gospodinjii uresničiti njen načrt. Komaj pa sem bil z voza doli na trdnih tleh, že se je vsul name gospodarjev pozdrav v obliki toče. Grozni vojaški izrazi so mi leteli v ušesa: da bo vse postreljal in zastrupil in poturčal in... (Hvala Bogu, da je bila ofenziva bolj namenjena njegovim kuram kakor pa moji osebi!) Vedno pa je zaključeval svoje stavke s pesniškim refrenom: »Tiste vaše garjave kure, tista vaša pernata svojat za na gnoj!« — Groza me je bilo, nenadni tornado mi je zabrisal vso rdečico z lic, rad bi bil kaj rekel. »Oprostite!« mi je bilo na jeziku; »kako pridem jaz v to neurje? Saj nimam nobene garjeve kure, ne petelina, ne kokoši, pa tudi govedine ne, ne krulečega pujsa, ne bevskajočega psa; samo prijaznega liščka imam doma, ta pa sedi lepo v kletki in prepeva, da ti je kar toplo pri srcu. Zakaj torej tako besnite?« — Gospodinja mi pa ravno še o pravem času pomigne, zato nisem odprl ust, samo kak »hm« ali »oh« ali tudi kratka besedica za »usmiljenje« mi je ušla iz ujih, kadar je poveslal spet kaj posebno bridkega med svojim gromenjem.

Potem smo se pa usedli v vrtno uto in pili kavo; zdaj se je pa vreme že jasnilo, in ko je prišla vmes še pristna domača slivovka in cigare, je zopet posijalo sonce izza oblakov. In zdaj mi je dala gospodinja (ki ni nikoli zaslužila imena »Gromovnice«) spet znamenje, in zdaj sva govorila midva oba, lepo zvrstoma seveda, ne oba naenkrat, najprej bolj sunkoma in boječe, kmalu pa sva prišla do popolnega zamaha, kakor težko kolo pri parnem stroju (zamašnjak).

Kaj pa je prav za prav bilo? — vprašate. Odkod je prišla nevihta? — No, gospod Gromovnik je bil prinesel svojo nevoljo s seboj; šel je bil mimo lepe pšenične njive, ki mu je lepo dozorevala, pa je našel v nji trop kur, ki so jo pridno obirale. Vrgel je palico za njimi, je pa tako nesrečno priletela ob kamen, da se je zlomila; to ga je še bolj razkačilo, da je drvel za ubogimi kokodajskami kakor obseden. Hotel je vse pobiti kar na mestu, bogsigavedi s čim, pa mu ni prišla nobena žival v roko, le sam se je grozovito potil, petelin pa mu je zakikirikal, kakor da bi se hotel norčevati iz njega. Potem je šel domov in je ravno o pravem času trčil ob me, v svežem besu, poln moralnih misli.

Tako se je zgodilo meni, in tako se zgodi tudi kje drugje!

»Prijatelj Gromovnik,« sem rekel pozneje, »čemu se vendar jezite? Seveda, če se morate jeziti, če vam to preganja glavobol ali srčno napako, če spada to nujno k vaši naravi, no, potem se le jezite, in makari na vse kriplje, toda ne jezite se vedno ravno nad kokošmi, tako

da si upa človek le z največjim strahom stopiti v vašo hišo!

Potem sva mu, gospodinja in jaz, še enkrat prav mirno in prijazno razložila svoje perutninsko-gospodarske načrte; povedala sva mu, da je na splošno popolnoma pravilno, če ima perutnina na kmetih popolnoma neomejen izlet, da pa s tem še ni rečeno, da bi moralo biti vedno in povsod tako, da so primeri, ko povzroča ta neomejena prostost in liberalna neomejenost lahko več škode, n. pr. zaradi tavnine po ljudeh ali roparski živali, zaradi poškodovanja polja in zelenjadnih vrtov — kakor pa je korist od te svobode in pridobivanja različne hrane, semen, črvov, žuželk, ki bi šla sicer v izgubo. Ravno tukaj pri njem bi bilo brez dvoma bolj pravilno, če bi dal svojim lepim in pridnim jajčaricam na razpolago velik sadni vrt in jih omejil samo nanj. Sadni vrtovi so pravi raj za dobre štajerske pute!

Tu je hotel prijatelj Gromovnik že zopet vstati in bežati, pa midva z njegovo gospodinjjo sva ga vzela lepo v sredo, in žena nam je hitro natočila nove slivovke, zaklenila je pa tudi vrata vrtno lope, kar se mi je zdelo zelo junaško, in potem sva ga na vso moč marljivo obdelovala naprej.

V sadnem vrtu torej pojde ta reč sijajno! Napravili bomo kokošnjak, lep, pravilen kurji hlev, kakor ga zahteva moderno perutninarstvo. Imel bo dva oddelka. V prvega bomo nastanili 50 do 60 mladih jarcic, te bomo prvo leto, ko prično jeseni nesti, nadzirali z zaklopnimi gnezdi in bomo vsako leto jemali 20 najboljših, ki bodo tvorile našo plemensko družino za drugo in deloma še tretje leto. To plemensko družino bomo spomladi, že v februarju, predstavili v drugi oddelek

kokošnjaka, ki ima svoje popolnoma samostojno izletišče, ločeno od ostalega vrta, in bomo spomladi nasajali in valili jajca samo od teh izvoljenih (elitnih) kur. No, in potem napravimo še nekaj; postavili bomo še hlevce za izrejo piščancev!

Gospod Gromovnik je hotel ob tej novici zopet uskočiti, pa je napravil le še slaboten poizkus. Tudi sem ga jaz urno potolažil, da naj le sede, da stvarca ni tako grozotna, da bo hlev za piščance le preprosta lesena barakica, — no mož je res obsedel na klopi, a iz njega je prihajala cela jata zaskrbljenih vzdihov!

Kokošnjak torej postavimo in barako za piške. Vsak bo imel okrog sebe obširno izletišče in potem bomo krmili na obeh krajih tako, kakor zahteva pametna znanost in izkušnja in gospodarjeva korist, vse dogodke si bomo tudi vestno zapisovali, z eno besedo: upeljali bomo v svojo kurjerejo pravilno obratovanje. — Gospodarju Gromovniku se ne bo treba potem prav nič jeziti, zalogo svoje burje bo lahko uporabil v kak boljši namen, da, lahko se bo celo veselil nad uspehi svoje reje in bo imel od nje svojo zabavo, bodisi na mizi in krožniku, bodisi v svoji denarnici. Če se mu bo zdelo sitno kazati očitno svoj preobrat, pa lahko to stori bolj na skrivnem, tako da nihče ne bo videl njegovega veselja in zabave!

Prijatelj Gromovnik je bil na koncu naše družinske konference mehak kot uležana tepka, obljubil nama je vse — vendar mu jaz še ne zaupam popolnoma. Za vsak primer sem sklenil, da bom, če pridem zopet v to hišo, previden. Človek nikoli prav ne ve, kaj pride, kaj se mu utegne zgoditi, poleg tega imam pa doma še družino!

ovfr.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Zopet v šolo

Zdaj se bliža september in z njim čas, ko se bodo širom naše domovine zopet odprla šolska vrata. Na tisoče in tisoče naših fantov in deklic bo prihajalo dan za dnev v šolo, da si tam bistrijo um in blažijo srce. Prihajali bodo iz mesta in vasi, od blizu in daleč, iz daljnih, najoddaljenjših samotnih krajev in gorskih koč. Prihajali bodo sinovi in hčere boga-

tinov, sinovi in hčere imenitnikov, pa tudi otroci preprostega delavca, kmeta in kočarja in mestnega barakarja in morda tudi berača. Da, v tem smo si pred zakonom vsi enaki, nihče ni izvzet, ne berač, ne veliki bogatin; vsakdo je dolžan, da pošlje svojega otroka v šolo in hvala Bogu, smemo reči, da se tudi danes tej dolžnosti nihče odtegniti ne želi in noče. Vseskozi je že prodrla zavest, da je šola potrebna, da brez šole dandanes otrok

ne more v življenje. Silne žrtve doprinašajo starši, da morejo svoje otroke poslati v šolo, da jim omogočajo šolanje in ga jim kar se da olajšajo. Doprinašajo denarne žrtve, pa tudi svoj čas, svoje delo in svoje skrbi žrtvujejo svojim otrokom v dobi, ko le ti obiskujejo šolo.

Mnogo malih dečkov in deklic pa bo, ki bodo v teh dneh prvič prestopili šolski prag. Nekatere bo spremljala na tej poti skrbna mati, druge oče, s tretjimi bo prišel starejši brat ali sestra, še druge bo spremila v šolo služkinja ali sluga, nekateri pa bodo prišli tudi kar sami. Z vsemi pa bo na tej poti hodila materina ljubezen, njen strah in njena velika skrb. Zares velik je dan v življenju malega otroka, ko prvič prestopi šolska vrata. S tem dnem se začena zanj nova doba življenja. Do zdaj je živel doma ob materi in očetu, poleg bratov in sester, vedno pod njih nadzorstvom, vedno sredi njih ljubezni; igral se je, živel je brez skrbi. Zdaj se pa pričena zanj doba, ko stopa v njegovo življenje skrb, ko mu je odmerjeno delo, duševno in telesno, ki ga bo moral vršiti. Iz ozkega družinskega kroga stopa v širšo družbo. Ne bo več sam, morda poseben ljubljenec materin ali očetov, kakor je bil doma, ne bo več prvi ali drugi v svetu, v katerem živi, ampak bo le eden med mnogimi. Do sedaj sta skrbela zanj le oče in mati, ukaze, nauke in navodila so mu dajali le domači, ki so ga poznali, ki jih je on poznal, ki jih je ljubil in ki so njega ljubili. Zdaj pa pride prvič v tuje roke. Tuj človek bo zdaj poleg domačih skrbel zanj, tuj glas mu bo govoril in ga učil, tuja roka mu bo kazala črte in črke in mu vodila majhno in neokorno roko. Kakšno bo to tuje srce, ta tuj glas, ta tuja roka? Da, tudi druge skrbi navdajajo srce matere, ko prvič pošilja svojega otroka v šolo: ali se bo dobro učil, ali bo poslušen, miren, ubogljiv? Ali mu šolsko delo ne bo pretežko? Toda ena skrb je najhujša, ena misel; eno vprašanje najhujše gloda in vrta v materinem srcu v teh dneh: v kakšne roke izroča svojega ljubljence? Ali bo dobil učitelja, učiteljico, ki ima srce za otroka, ki je spreten v svojem poslu, potrpežljiv in tudi strog o pravem času? Ali bo gradil dalje na temeljih, ki jih je dom položil v otrokovo srce, ali bo spoštoval navade in običaje, sredi katerih je mladi šolarček do sedaj doraščal? Ali

ljubi zemljo, na kateri si služi svoj kruh, ali bo tudi malega učil to zemljo ljubiti in spoštovati poklic njegovih staršev? Ali bo spoštoval vero in cerkev in učil otroka, da ljubi Boga, ki je tudi njegov Bog? Da, to so silna vprašanja in ni čuda, če je materi tesno pri srcu, ko si jih zastavlja tisti hip, ko križa svojega malega, preden ga prvič pošlje v hram učenosti. Od učitelja je v otrokovem življenju toliko odvisno, od njegovega prvega učitelja navadno največ. Dober učitelj mu lahko postane blagoslov za vse življenje; toda slab učitelj mu lahko postane že v teh prvih dneh prvi vir nesreče.

Učitelj je človek, in kakor imamo v vsakem stanu, v vsakem poklicu dobre in slabe ljudi, tako ima tudi učiteljski stan dobre in slabe učitelje. V blagor našega naroda si upamo trditi, da jih je kljub morebitnim pritožbam vendar večina dobrih, večina takih, ki se zavedajo svoje velike in važne naloge in smatrajo, da jim je dana od Boga, in so zato v Bogu dolžni, da to svojo nalogo vršijo tako, kakor je Bogu, narodu in domovini v korist.

V prejšnji, še komaj minuli dobi, je bil duhovnik skoraj edini vzgojitelj narodov. Dandanes skušajo oblastniki duhovniku to njegovo nalogo iztrgati in ga potisniti le v cerkve in na prižnico; drugod pa so ga tudi od tam že izrinili in ga še izrivajo. Še nikdar ni bil boj za mladino tako hud, kakor je v današnjih dneh, boj za vzgojo mladine se še nikdar ni zbesnel do takega viška kakor danes. Tam pa, kjer je država izrinila duhovnika kot vzgojitelja iz javnega življenja in iz družbe, stopa na njegovo mesto učitelj in njegov pomen postaja v življenju narodov iz dneva v dan važnejši in usodnejši. Usoda bodočega rodu bo v veliki meri odvisna od učitelja.

Sveta cerkev večkrat opominja svoje vernike: Molimo za dobre duhovnike. Danes bi tej prošnji lahko dodali in bi morali dodati še drugo prošnjo: Molimo za dobre učitelje. Hr.

SEJMI

do 28. avgusta:

22. avg.: živ. Litija, živ. in kram. Nova vas. — 23. avg.: živ. in kram. Metlika. — 24. avg.: živ. in kram. Kočevje, Javorje pri Litiji in Št. Jernej. — 25. avg.: živ. in kram. Begunje. — 26. avg.: živ. in kram. Veliki Gaber.

Šola, vzgoja, oddih

Vse to in še več nudi dekliški zavod v Škofji Loki učenkam, ki obiskujejo tamkajšnje šole. Razen temeljite izobrazbe in prave krščanske vzgoje tudi zavod učenkam vse prednosti letovišča.

Učilnice in spalnice so svetle in zračne, oddaljene od svetnega hrupa in cestnega prahu, nameščene visoko gori v škofjeloškem gradu, z edinstvenim prekrasnim pogledom preko vse naše Gorenjske. Zavod ima prostrano dvorišče, lep obširen vrt, velik senčen drevored, lasten vodovod, kopalnice in vse pogoje za gojitev najrazličnejšega športa.

V zavodu sta ljudska in-meščanska šola, šestmesečna kmetijsko-gospodinjstva šola, gospodinjstvi tečaj, zasebni trgovski tečaj, združeni s tečajem za šivanje in vezenje, in tečaji za vse moderne jezike, v katerih se predvsem goji konverzacija in nudi prilika za vsesplošno višjo praktično žensko izobrazbo. Učenke se lahko uče tudi vsakovrstne glasbe.

V vse imenovane šole in tečaje sprejema zavod deklice iz vse naše države predvsem kot gojenke, a tudi samo kot učenke. Natančnejša navodila in prospekte daje uršulinski dekliški zavod v Škofji Loki.

KUHINJA

Juha iz stročjega fižola. Fižolu odrezem končke, ga zrežem na poševne majhne koščke, ga operem in pristavim z mrzlo vodo. Ko zavre, mu dodam pest zelene graha in par olupljenih, opranih in na kocke zrezanih krompirjev. V osoljeni vodi kuham snovi toliko časa, da se vse zmehčajo. Juho zabelim z bledorumenim prežganjem, ki sem ga napravila iz žlice masti, žlice moke in odišavila s sesekljano čebulo in zelenim peteršiljem. Med kuhanjem juhe sem zrezala vejico majarona, vejico zelene in vejico šatraja. Zvezek sem dodala kuhanju in ga odstavila, ko je bila juha gotova. Kot zakuho juhi služi riž, rezanci ali opečene in na kocke zrezane žemljice.

Stročji fižol v mesni omaki. Košček govejega, telečjega ali svinjskega svežega mesa zrežem na koščke in pokrito pražim na masti, v katero sem zrezala veliko čebule. K ognju pristavim vse skupaj. Posebej kuham poševne koščke stročjega

fižola, pest graha in nekaj glavice karfi-jole. Ko čebula z mesom zarumeni, stresem fižol in drugo v kozice, osolim, zribam en olupljen krompir med polivko in pustim počasi vreti do tedaj, da se fižol in drugo do mehkega skuha. Dober je tudi pridatek paradižnika, ki ga posebej skuham in kuhanega proti koncu vre-nja pretlačim v jed.

Telečja jetra s priželjcem. Četrť jeter in polovico osnaženega in prevre-tega priželjca zrežem na listke. Priželje in jetra pražim na razbeljeni masti s pridakom na kolesca narezane čebule. Praženje dobro mešam kakih 5 minut. Potem potresem z moko, še malo oprāžim, nakar zalijem z juho. Nazadnje okisam po okusu. Na mizo dam z drobnim opečenim krompirjem.

Makaroni s paradižnikom. Četrť kg makaronov skuham v obilni slani vodi. Kuhani so tedaj, ko se obesijo ob žlici. Kuhane paradižnike odcedim in v mrzli vodi operem. En četrť kakršnegakoli mesa zrežem na majhne koščke in jih oprāžim na masti s pridevkom čebule in s prilitkom žlice juhe. Dva srednje debela paradižnika skuham v slani vodi. Polovico makaronov naložim v kozico, potresem s parmezanom in pokrijem s polovico praženega mesa. Na meso zopet makarone, ki jih zopet s parmezanom potresem in nanje ostalo meso. Na površino pretlačim paradižnike s toliko vode, v kateri so se kuhali, da je tekočina za polovico posode. Pridam tudi žlico kisle smetane. Makarone postavim za 10 minut v pečico, nakar jih v posodi, v kateri so se pražili, postavim na mizo.

Za omrtove ude. Pristavi 4 litre studenčnice in vrzi vanjo poldrugo deko žajbelja, deko rožmarina in 3 deke betonike. To kuhaj, dokler ne povre polovice vode. Pretlači in pristavi nazaj, vsuj kilo zelenih brinjevih jagod, kuhaj eno uro, potem pretlači in pristavi zopet k ognju, vsuj kilo kandisa, kuhaj dobro uro, potem primešaj poldrugo deko kalmeževega prahu, 12 dek korenčkovega (ingver) prahu, 12 dek rozin, 3 deke stolčene sene. Kuhaj do gostega in spravi. Jemlji zjutraj in zvečer po žlici. Treba je pa tudi mazati ude. Že marsikomu je pomagalo bluščevo mazilo. Bluščevo korenino kuhaj na olju ali na svinjski masti, poberi korenino in vmešaj v mast toliko nastrganega rume-nega voska, da bo še mazljivo. Če so kosti trde in slabočne, si napravi ravno na tak način gabezovo mazilo. Poleg tega kopaj omrtove ude v dušičini kopeli.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

g Ljubljana. Na zadnji sejem so prignali 57 volov (prodali 16), 49 krav (22), 14 telet (10), 32 konj (6) in 68 prašičev v starosti 6 do 12 tednov (23). Cene: voli I. vrste 5.50 do 6 din, II. 5 do 5.50, III. 4.50 do 5; telice I. 5.50 do 6, II. 5 do 5.50, III. 4.50 do 5; krave I. 5 do 5.50, II. 4 do 4.25, III. 3 do 3.50; teleta I. 7, II. 6; prašiči špeharji 10 do 10.50, pršutarji 9 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 7 do 9, telečje 10, svinjske 6 din za 1 kg.

g Dol. Logatec. Na zadnjih sejnih v Logatcu in okolici so bile cene živine sledeče: voli I. vrste 5 do 6 din, II. 5, III. 4.50; telice I. 6, II. 5 do 5.50, III. 4 do 5; krave I. 4 do 5, II. 3 do 4, III. 3; teleta I. 7, II. 6.50; prašiči pršutarji 7 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 6, telečje 7, svinjske 6 din za 1 kg.

g Kranj. Na ponedeljski sejem 8. avg. so prignali 72 volov (prodali 43), 23 krav (17), 11 telet (11), 1 junico (1), 50 ovac (15) in 53 prašičev (27). Cene: voli I. vrste 6.25 din, II. 5.50, III. 5; telice I. 6.25, II. 5.50, III. 5; krave I. 5.50, II. 5, III. 4.50; teleta I. 8, II. 7; prašiči špeharji 10.25, pršutarji 8.50 do 9.50 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 7 do 9, telečje 10, svinjske 6 din za 1 kg.

g Brežice. Za prvo polovico avgusta poročajo sledeče cene živine: voli I. vrste 5 din, II. 4.50, III. 3.50; telice I. 4.50, II. 4, III. 3; krave I. 4.50, II. 3.50, III. 1.50; teleta I. 5, II. 4.50; prašiči špeharji 9, pršutarji 7 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 8.50, telečje 12, svinjske 4 din za 1 kg.

g Maribor. V zadnjem času imajo v Mariboru in okolici sledeče cene živine: voli I. vrste 5 din, II. 4.50, III. 3.50; telice I. 5, II. 4, III. 3; krave I. 4.50, II. 3.50, III. 2; teleta I. 7, II. 6, prašiči špeharji 8, pršutarji 7 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 14, telečje 18, svinjske 12 din za 1 kg. Cene prašičev po starosti: 5-6 tednov 90 do 120 din komad, 7-9 tednov 130 do 160, 3-4 mesece 180 do 240, 5-7 mesecev 285 do 420, 8-10 mesecev 450 do 550, 1 leto 710 do 820 din; prignanih na sejem dne 5. VIII. 194 kom., prodanih 99 glav.

g Murska Sobota. Na sejmu 5. VIII. je imela živina te cene: bik (voli) I. vrste

5 do 6 din, II. 4.50 do 5, III. 4; telice I. 5 do 6, II. 4.50, III. 4; krave I. 4, II. 3, III. 2.50; teleta 4 do 5, prašiči špeharji 9 do 10, pršutarji 8 do 9 din za 1 kg žive teže.

g Dravograd. Poročajo, da so v dravograjskem okraju cene živini naslednje: voli I. vrste 5.50 din, II. 5, III. 4; telice I. 5, II. 4.50, III. 4; krave I. 4.50, II. 4, III. 3; teleta I. 7, II. 5; prašiči špeharji 12, pršutarji 10 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 9, telečje 12, svinjske 5 din za 1 kg.

CENE

g Ljubljana: pšenica 1 kg 2.20, ječmen 1.80, rž 1.90, oves 1.80, koruza 1.70, fižol 2.60, krompir 1, seno 100 kg 55 do 75, slama 40 din.

g Logatec: pšenica 1 kg 1.90, ječmen 1.60, oves 1.60, koruza 1.50, fižol 1.60, krompir 1 din.

g Kranj: pšenica 1 kg 1.90, ječmen 1.70, rž 1.80, oves 1.50, koruza 1.70, fižol 2.50, krompir 1, lucerna (seme) 19, seno 100 kg 75, slama 50 din.

g Maribor: pšenica 1 kg 2.60, ječmen 1.70, rž 2.60, oves 2.70, koruza 1.50, fižol 2, krompir 1, seno 100 kg 60, slama 30 din.

g Murska Sobota: pšenica 1 kg 1.60 do 1.80, rž 1.50 do 1.70, oves 1.20 do 1.50, koruza 1.40 do 1.50, fižol 1.80 do 2, krompir 0.80 do 1, seno 100 kg 50 do 40, slama 20 do 25 din.

LJUBLJANSKI TRG

g Mleko in mlečni izdelki: mleko 1 l 2 do 2.25, surovo maslo 1 kg 24 do 26, čajno maslo 28 do 36, kuhano maslo 24 do 30, bohinjki sir 26 do 28, sirček 6 do 7, polementalec 26 do 28, trapist 16 do 22 din.

g Jajca komad 0.75 do 1 din.

g Mlevski izdelki: moka št. 0 1 kg 3.20 do 3.50, št. 4 2.80 do 3.05, št. 6 2.60 do 2.90, kaša 3.80, ješprenj 3.25, koruzna moka 2.10, koruzni zdrob 2.25, pšenični zdrob 3.50, ajdova moka 5 do 5.60, ržena moka 3.75 din.

g Perutnina: piščanec kom. 11 do 20, zaklan 1 kg 30 do 32; kokoš kom. 20 do 24, zakl. 1 kg 20 do 25; raca kom. 20 do 22, zakl. 1 kg 24 do 26; gos kom. 30 do 35, zakl. 1 kg 24; golob kom. 3 do 4 dip

PRAVNI NASVETI

Trošarina od vina. K. V. - Lastnik ste vinograda in vprašate, ali smete prodajati svoje vino v množinah nad 5 litrov brez plačila trošarine. Kakšni so najnovejši predpisi o trošarini? — Če bi se radi podrobneje seznanili z najnovejšimi predpisi o trošarini na vino in žganje, preberite pravilnik o višini načina izterjevanja in kontroli pri pobiranju banovinske trošarine na vino in žganje. Ta pravilnik je objavljen v 104. številki »Službenega lista« z dne 29. dec. 1937. V vsakem primeru mora biti trošarina plačana. Trošarina se mora plačati, ko se vino proda ali odstopi za protiusluge denarne vrednosti v neposredno potrošnjo ali prodajo na drobno. Prodajalci in točilci vina, ki so hkratu tudi proizvozniki, plačujejo trošarino tudi za lastni proizvod razen količine, za katero dosežejo oprostitev trošarine in katero količino potrebujejo za domačo uporabo.

Prikrajšana sestra. K. E. Leta 1920 je umrla mati, ki vam je v oporoki namenila 500 din, posestvo pa je zapustila vašemu bratu. Ker je posestvo veliko za 18 mernikov posevte, vprašate, če se morate zadovoljiti z zneskom 500 din. — Sedaj ne morete nič več zahtevati. Takrat, ob smrti matere, ste imeli pravico, da zahtevate od dediča-vašega brata, dopolnitev nujnega deleža. Posestvo bi se moralo po vrednosti ob času smrti matere preceniti in vaš nujni delež je znašal četrtino čiste zapuščine. Do te višine bi moral vaš brat materino volilo 500 din povišati. Dopolnitev nujnega deleža se mora zahtevati tekom 3 let po zapustnikovi smrti. Če ste bili tedaj še otrok in niste bili zastopani po skrbniku, bi mogli po našem mnenju zahtevati dopolnitev nujnega deleža ob vaši polnoletnosti.

Nezakonski otrok nima dedne pravice po očetu. P. F. — Ko je nezakonski oče umrl, je mogel nezakonski otrok terjati od očetove zapuščine le plačilo do očetove smrti že zapadlih preživninskih terjatev. Če je oče umrl leta 1912 in so takrat še živeli njegovi starši, potem od svojih staršev ni dobil dednega deleža. Ob smrti leta 1912 nezakonski oče sploh ni imel nobenega premoženja. Ker je umrl, tudi kasneje ni mogel ničesar več pridobiti. Ker pa je zapustil le nezakonskega potomca, ni mogel priti ta kot zakonit dedič v poštev, ko je umrl oče nezakonskega očeta. Pravilno je tedaj sodišče razdelilo zapuščino le med zakonske otroke in ni moglo nezakonskemu otroku že umrlega zakonskega sina-zapustnika ničesar prisoditi.

Bratu dano posojilo. R. Ko ste bratu dali posojilo 1400 din, ni bilo nič dogovorjeno, kdaj bo posojilo vrnil in kako ga bo obre-

stval. Zato ste opravičeni, da zahtevate povračilo posojila, kadar hočete. Od prvega vašega opomina dalje je vaš brat v zamudi s plačilom dolga in tečejo od tega dne dalje 5% zakonite obresti, ki pa zastarajo po preteku 3 let, če niso izločene ali izrecno priznane. Če vam brat noče vrniti, ga morate pač tožiti. Najcenejše za njega bo, da se z vami poravnava na sodišču in da se tam zapiše izvršljiva poravnava. Ker ste že zavarovani na bratovem posestvu, vam svetujemo, da potrpite z bratom in mu ne delate stroškov. Ko vam bo posojilo vrnil, ste dolžni na svoje stroške bratu izstaviti potobnico, s katero bo brat sam na svoje stroške moral predlagati izbris vknjižene zastavne pravice.

Zakupnina za travnik. R. M. S. Čeprav imate travnik že 35 let v zakupu in ste v zadnjih letih plačali po 400 din letne zakupnine, je novi lastnik upravičen, da vam zakupnino poviša, oziroma da odda travnik drugemu zakupniku, ki mu je bolj všeč. Odpovedati vam mora na šest mesecev. Po preteku odpovednega roka nimate nobenih pravic več na travniku in lahko ž njim lastnik po svoji volji razpolaga.

Mapne in dejanske meje v kupljenem gozdu. K. J. G. Kupili ste gozd in pašnik in sta se s prodajalcem dogovorila, da bo meja določena po geometriki map. Poklicali ste vse mejaše, ki so, razven enega, vsi pristali na mapne meje. Ta pa noče odstopiti od meje, ki jo je doslej užival. Vprašate, če ga lahko k temu prisilite. — Ne. Katastrske mape kažejo, kje da leži parcela, niso pa te mape merodajne za meje posameznih parcel. Lahko se mejaša sporazumeta, da se bo v naravi določila meja, kakor jo kaže mapa. Če pa takega sporazuma ni in je meja nevidna ali sporna, potem določi mejo sodišče na predlog enega prizadetih mejašev in sicer po zadnjem mirnem uživanju. Če se to ne da ugotoviti, potem sodišče razpolovi sporno ploskev in po sredi določi mejo. Če je vrednost tako zgubljenega sveta večja od 500 din, potem lahko mejaš s tožbo uveljavlja svojo boljšo pravico do te, pri določitvi meje izgubljene zemlje. Svetujemo vam, da določita meje z mejašem sama, in sicer tako, kot jih je vaš prednik užival. Če se pa te meje bistveno razlikujejo od mapnih mej, potem pa prijavite za prihodnje leto pri občini spremembo teh mej, da jih bo uradni zemljemerec pri poslovanju v vaši občini na novo zarisal in bo s tem popravljena tudi mapa.

Obljuba prevzemnika veže. J. P. Š. S. — Če ste vi kot prevzemnik domačega posestva obljubili svoji sestri dosmrtno stanovanje v hiši in ste ta dogovor tudi pred pričami napisali in podpisali, potem vas ta obveza veže. Svetujemo vam, da se s sestro ne pravdate; če vam bi bilo nemogoče sestri radi prepirov dati stanovanje, skušajte se z njo poravnati in na drug način odškodovati.